

عوامل قاچاق و آثار آن، راههای پیشگیری از فساد اداری و مبارزه با قاچاق

سهراب ماندگار

دانشجوی کارشناس ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد واحد نورآباد ممسنی، ایران

چکیده

قاچاق پدیده‌ای است مخرب که صدمه فراوانی بر پیکره اقتصاد کشور وارد می‌کند. این پدیده، برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه اقتصادی را مختل ساخته و منجر به کاهش تولیدات داخلی، افزایش بیکاری و مشکلات ناشی از آن می‌شود و این امر تأثیر نامطلوبی بر تولید ناخالص داخلی می‌گذارد. در واقع یکی از مهم‌ترین عوامل کارآیی و کارآمدی هر نظام اقتصادی، شفافیت آن نظام در ابعاد مختلف است و رسیدن به این مسئله مهم همواره از دغدغه‌های اقتصاددانان بوده است، به طوری که سعی در جهت ایجاد شفافیت در عملکرد عامل‌های اقتصادی منجر به شکل‌گیری تئوری‌ها و ادبیات موضوع در علم اقتصاد شده است. جولان بیکاری در مناطق مرزی، اوضاع نابسامان اقتصادی برخی کشورهای همسایه، فساد اداری و سود بالای قاچاق را می‌توان از جمله دلایل افزایش قاچاق کالا در ایران برشمرد؛ گویی این پدیده به هیولایی تبدیل شده است که برخوردهای لفظی و صرفاً شعاری و اتخاذ تاکتیک‌های جزیره‌ای مسئولان را یاری‌مقابله با آن نیست و البته در این میان فساد اداری و بروکراسی را نیز می‌توان از جمله عوامل مؤثر در گسترش قاچاق نام برد. برنامه مبارزه با قاچاق از سوی مسئولین مطرح شده اما به سبب آنکه برنامه مدونی برای آن وجود ندارد شاهد واردات غیر رسمی این کالاها از مرزهای کشور هستیم که این امر ضربات جبران‌ناپذیری به اقتصاد کشور وارد می‌کند. برای مقابله با قاچاق باید مرزهای وارداتی اعم از مناطق آزاد کنترل گردد. هدف این مقاله بررسی عوامل قاچاق و راههای پیشگیری از فساد اداری و راههای مبارزه با قاچاق است و روش مورد استفاده در این مقاله توصیفی-تحلیلی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: قاچاق کالا، فساد اداری، تولید، اشتغال، اقتصاد.

گفتار اول: مقدمه

پدیده قاچاق کالا در کشور علاوه بر آثار سوء اقتصادی به عنوان یک چالش اقتصادی و اجتماعی حائز اهمیت است امروزه این پدیده علاوه بر اینکه به عنوان یک تهدید جدی بر سر راه تجارت آزاد است هزینه های زیادی نیز بر بدنه اقتصادی کشور تحمیل می کند. قاچاق کالا از یک سو درآمدهای گمرکی و مالیاتی دولت را کاهش می دهد و از طرفی باعث خروج بی حاصل ارز، فرار گسترده سرمایه، افزایش بیکاری، کاهش تولیدات صنعتی داخلی و غیره می شود. در اقتصاد سالم تمامی فعالیت های اقتصادی ثبت و ضبط می شود اما برخی از افراد مایل به چنین امری نبوده و بنابراین موجبات شکل گیری اقتصاد زیر زمینی یا اقتصاد سیاه را به وجود می آورند. یکی از مهم ترین چالش های دولت ایجاد فضای مناسب کسب و کار و رونق تولید است اما این موضوع به دلیل حجم بالای ورود کالاهای قاچاق و غیر قانونی، تحت تاثیر قرار گرفته به گونه ای که در برخی مواقع شاهد تعطیلی کارگاه ها و تولیدی های داخلی به دلیل اشباع بازار از محصولات وارداتی و قاچاق بوده ایم. یکی از دغدغه های بزرگ اقتصاد کشور مسئله قاچاق است چرا که سالانه بیش از ۴۰ میلیارد دلار کالای قاچاق و غیر ضرور وارد کشور می شود.^۱ قاچاق هم چنین باعث می شود که انگیزه سرمایه گذاری مولد اقتصادی کاهش یابد، در نتیجه سرمایه به جای این که در امور مولد اقتصادی به کار افتد و باعث تولید و اشتغال شود به سوی قاچاق منحرف می شود و به این ترتیب بخشی از منافع در دسترس جامعه از چرخه اقتصاد مولد خارج می شود. سرمایه گذاری در امور تولیدی، کلید رونق فعالیت های اقتصادی، رشد تولید ناخالص داخلی، افزایش اشتغال، رشد درآمد سرانه و... است. رواج قاچاق کالا، موجب می شود که سرمایه گذاری در امور تولیدی و اشتغال را کاهش یابد. در نتیجه زمینه اشتغال افراد و نیز تولیدات ملی و داخلی کاهش یافته و نیز منجر به کاهش درآمد سرانه و به تبع آن گسترش بیش از پیش فقر در جامعه می شود هر چند درآمدهای کلان و بادآورده نیز از این رهگذر نصیب قاچاقچیان می شود. گسترش قاچاق می تواند بر قیمت های بازار داخلی اثرات نامطلوبی به جا گذارد زیرا تقاضای کل را افزایش می دهد و با محدودیت عرضه کالا به بازار، باعث افزایش سطح قیمت ها و بروز فشارهای تورمی خواهد شد و در نهایت دشواری هایی را به ویژه برای اقشار آسیب پذیر جامعه در تأمین نیازهای اساسی شان به وجود می آورد (نصوحیدر، ۱۳۹۳).

گفتار دوم: پیشینه پژوهش

در بررسی تاریخچه قاچاق در ایران و جهان قبل از هر چیز به نظر می رسد ارائه تعریفی از این واژه ضروری باشد. قاچاق کلمه ای است ترکی، از مصدر قاچماق به معنای فرار کردن. از نظر اصطلاحی نیز منظور از قاچاق عملی است که مغایر و مخالف با نظم و قانون ملی و بین المللی انجام می گیرد.^۲ یکی از عوامل تهدید کننده نظم و امنیت هر جامعه پدیده قاچاق است این پدیده مجرمانه در حال حاضر بیش از سایر جرایم از پیچیدگی تنوع و گستردگی برخوردار است. بدیهی است لازمه موفقیت در اجرای برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی دولت ایجاد زمینه و فضای مطلوب است؛ اما عواملی مانند قاچاق با توجه به خصوصیات خاص خود درست در جهت مخالف عمل می نماید و می تواند نقش مهمی در از هم پاشیدگی برنامه های کلان اقتصادی، فرهنگی اجتماعی داشته باشد.^۳ هم چنین پدیده قاچاق آثار منفی بر سیاست های اجرایی دولت نیز دارد، چراکه دولت برای کمک به رشد اقتصادی و صنعتی کشور، غالباً سیاست های حمایت از صنایع داخلی خصوصاً نوع پا را اتخاذ می کند. کالاهای مشابه خارجی که به صورت قاچاق وارد کشور می شوند به علت نپرداختن حقوق گمرکی و سود بازرگانی (حقوق ورودی) قیمتی پایین تر از کالاهای تولید داخلی دارند. در نتیجه رقابت برای صنایع داخلی حتی در بازارهای داخلی دشوار می شود و چه بسا به زیان دهی، ورشکستگی و در نهایت تعطیلی فعالیت واحدهای تولیدی و صنعت بیانجامد که این مسائل نیز موجب بیکاری افراد مشغول به کار در این واحدهای تولیدی می شود و نیز رکود فعالیت های صنعتی را به دنبال خواهد داشت.

^۱ - طاهری، غلامحسین، کارشناس اقتصادی، گفتگو با خبرنگار اقتصادی گروه: اقتصادی «صنعت، تجارت و کشاورزی»، ۱۳۹۵.

^۲ - مصطفی محقق، نگاهی به سیر تاریخی پدیده قاچاق، ریشه ها و عوامل آن، روزنامه رسالت، ۱۳۸۹.

^۳ - ادبیات نظری و پیشینه تجربی در خصوص قاچاق کالا، ۱۳۹۵.

ایجاد رکود جریان آتی سرمایه گذاری را نیز دچار اختلال می کند بنابراین ورود کالای قاچاق سیاست های اجرایی دولت را مختل ساخته و به عنوان تهدیدی برای تولیدات داخلی که توان کافی برای رقابت با تولیدات مشابه خارجی ندارند، محسوب می شود.^۱ در قوانین تمام کشورهای جهان از این پدیده ضد اقتصادی و اجتماعی بعنوان عاملی که موجب رکود و اختلال در سیستم حیات اجتماعی جامعه می شود نام برده و تمهیداتی جهت پیگیری متخلفان و مجازات آنان در نظر گرفته شده است. تحقیقات و پژوهش های زیادی در این زمینه انجام گرفته که به تعدادی از آنها اشاره خواهیم کرد: محمد صالح ولیدی، دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی، مقاله نگاهی به خلأ قانونی و کاستی های کاربردی قوانین و مقررات راجع به کالا و ارز؛ سرهنگ ۲ غلامحسین بیابانی، سروان سید احمد موسوی، قاچاق کالا و اثرات آن بر اقتصاد، ۱۳۸۹؛ دکتر سید ابراهیم قلی زاده، عباس علی پور، کاظم ذوقی بارانی، مقاله، علل و پیامدهای قاچاق کالا در ایران پس از انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰؛ سید هادی کهنه پوشی، دکتر حمید جلالیان، تأثیر قاچاق کالا بر اقتصاد روستاهای مرزی، مورد بخش خاو و میرآباد شهرستان مریوان، ۱۳۹۱؛ مهناز امیر پور، پریش ایمان طلب، سعیده عنایتی، عوامل موثر بر قاچاق در شهرهای مرزی (انسان، اشیا، کالا)، ۱۳۹۱؛ غلامحسین الهام، سید محمود میر خلیلی، امیر محمد پرهام فر، چالش های تعریف جرم قاچاق در نظام حقوقی ایران، ۱۳۹۳؛ مصطفی شریف، محمد اسلم حسین بر، قاسم بخشنده، بررسی عوامل موثر بر قاچاق کالا در مرزهای دریایی استان سیستان و بلوچستان و راحلهایی برای کاهش آن، ۱۳۹۲؛ کیاندخت توکلی، نظام اداری و قاچاق کالا؛ از علت شناسی تا راهکارهای پیشگیرانه، ۱۳۸۹.

گفتار سوم: مفهوم شناسی

قاچاق

در بررسی تاریخچه قاچاق در ایران و جهان قبل از هر چیز به نظر می رسد ارائه تعریفی از این واژه ضروری باشد. قاچاق کلمه ای است ترکی، از مصدر قاچماق به معنای فرار کردن و روده یا برده (دهخدا، ۱۳۳۹: ۱۸). از نظر اصطلاحی نیز منظور از قاچاق عملی است که مغایر و مخالف با نظم و قانون ملی و بین المللی انجام می گیرد. گویا اصطلاح قاچاق تحت عنوان کلمه Contrrabband که معادل آن در زبان فارسی همان قاچاق است، قاچاق از نظر حقوقی بیانگر هر نوع داد و ستدی است که انجام آن موجب نقض قوانین مالیاتی و گمرکی می شود.^۲ در واقع هر فعل یا ترک فعلی که موجب نقض تشریفات قانونی مربوط به ورود و خروج کالا و ارز گردد و براساس این قانون و یا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد، در مبادی ورودی یا هر نقطه از کشور تا حتی محل عرضه آن در بازار داخلی کشف شود.^۳

کالا: هر شیء که در عرف ارزش اقتصادی دارد.

ارز: پول رایج کشورهای خارجی، اعم از اسکناس، مسکوکات، حوالجات ارزی و سایر اسناد مکتوب یا الکترونیک است که در مبادلات مالی کاربرد دارد.^۴

کالای ممنوع: کالایی که صدور یا ورود آن به موجب قانون ممنوع است.

کالای مجاز: کالایی است که صدور یا ورود آن با رعایت تشریفات گمرکی و بانکی، نیاز به کسب مجوز ندارد.

^۱- احسان نصحیدر، قاچاق و انواع آن، صفحه اصلی حقوق و دادرسی کیفری حقوق جزا، ۱۳۹۳.

^۲- مصطفی محقق نگاهی به سیر تاریخی پدیده قاچاق، ریشه ها و عوامل آن روزنامه رسالت ۱۳۸۹.

^۳- ماده یک، بند الف، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، مصوب ۱۳۹۲.

^۴- ماده یک، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، مصوب ۱۳۹۲.

قاچاق سازمان یافته

جرمی است که با برنامه‌ریزی و هدایت گروهی و تقسیم کار توسط یک گروه نسبتاً منسجم متشکل از سه نفر یا بیشتر که برای ارتکاب جرم قاچاق، تشکیل یا پس از تشکیل، هدف آن برای ارتکاب جرم قاچاق منحرف شده است صورت می‌گیرد.^۱

فساد

کلمه فساد از ریشه (Corruption)^۲ و ریشه لاتینی (Rumpere)^۳ به معنای شکستن یا نقض کردن گرفته شده است. فساد از لحاظ لغوی به معنای تباهی و در هم شکستن یک مجموعه و از لحاظ اصطلاحی به معنای بد کار کردن صاحب منصبان از موقعیت دولتی برای مقاصد شخصی است. فساد در قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد به این ترتیب تعریف شده «هر گونه فعل یا ترک فعلی است که توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی به صورت فردی، جمعی یا سازمانی که عمداً و با هدف کسب هر گونه منفعت یا امتیاز مستقیم یا غیر مستقیم برای خود یا دیگری با نقض قوانین و مقررات کشوری انجام پذیرد یا ضرر و زیانی را به اموال، منافع، منابع یا سلامت و امنیت عمومی و یا جمعی از مردم وارد نماید» (رحیمی، ۱۳۹۵: ۷).

فساد اداری

فساد اداری عبارت است از استفاده غیرقانونی از اختیارات اداری که می‌تواند دارای انگیزه‌ی فردی یا گروهی با منشأ مادی یا غیرمادی باشد در مجموع، فساد در کنار بقیه مسائل، از عوامل مهم فروپاشی تمدن‌ها بوده است. فساد اداری به معنی استفاده غیر قانونی از قدرت دولتی برای نفع شخصی است. فساد پیامدهای منفی و قابل ملاحظه‌ای برای جامعه به همراه دارد که از جمله آنها: ۱. جلوگیری از توسعه اقتصادی ۲. بی‌اثر کردن سیاست‌های اصلاحی ۳. مختل کردن توسعه سیاسی ۴. جلوگیری از نوسازی اجتماعی و ایجاد ناامنی‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، می‌باشد. فساد نه فقط تصمیم‌گیری‌های اقتصادی را مخدوش می‌کند بلکه مانع سرمایه‌گذاری و همچنین باعث تضعیف رقابت و در نهایت تنزل رشد اقتصادی می‌شود.

گفتار چهارم: افزایش فساد اقتصادی و پولشویی و قاچاق کالا و هزینه‌های زندگی مردم

ضریب بین‌المللی فساد در کشور هائی که دچار بیماری افزایش ارز و تورم هستند رتبه جهانی بالائی را برای کشورهای دارای بی‌ثباتی در امور اقتصادی را به وضوح نمایان می‌سازد. کجروبه‌های اجتماعی در اثر فساد اداری و اقتصادی در اینگونه جوامع تقویت می‌گردد. تعداد پرونده‌های تشکیل شده در مراجع قضائی و نظارتی نشان دهنده تاثیر گزاری بی‌ثباتی اقتصادی در افزایش فساد در جامعه است. افزایش بودجه‌های دولتی و فعالیت‌های عمرانی پس از جنگ تحمیلی یکی از عوامل موثر در افزایش رانت اقتصادی برای فرصت‌طلبان در کارکرد گرائی در مدیریت اجرائی کشور بوده است. ضعف نظارت در چگونگی مصارف بودجه‌های دولتی باعث افزایش فساد در دستگاه‌های دولتی و... گردیده است و همه ما بر اساس آمار‌های موجود در سالهای اخیر و حجم عظیم نقدینگی غیر قابل مهار تحت اختیار بازار و نهادهای بانکی و آحاد جامعه به وضوح آشکار شدن رشد فزاینده فساد اقتصادی و اداری و رانت مالی را در بخش‌های مختلف جامعه مشاهده می‌کنیم. افزایش قیمت ارز و سکه و نبود انضباط در بازار پولی و بانکی کشور در رشد لجام‌گسیخته قیمت‌ها و کاهش قدرت مالی طبقات ضعیف جامعه اثرات مستقیم داشته و انرژی مثبت جامعه را به سمت اندیشه‌های بازار غیر رسمی و غیر واقعی مانند رسیدن به منابع مالی از طریق قاچاق کالا و اختلاس و رشوه و سرقت و انواع رانتهای اداری و مالی و اطلاعاتی هدایت کرده است. افزایش قیمت ارز در سالهای

^۱- همان.

^۲ - <http://www.oxford dictionaries.com>

^۳ - <http://latin dictionary.wikidot.com>

اخیر و به ویژه از سال ۱۳۸۹ به بعد تاثیرات قابل توجهی در امور اقتصادی کشور و مردم داشته است. هم هزینه های دولت افزایش یافته و هم هزینه های مردم برای تامین کالا و مایحتاج زندگی روبه افزایش و هم هزینه های تولید نیز افزایش یافته است. الزام قانونی نهادهای مسئول برای هماهنگی مشترک در کاهش قیمت ارز و عدم تاثیر گزاری بازار غیر رسمی ارز بر تعیین قیمت آن، فرصت را برای ثبات اقتصادی و مالی در کشور فراهم و شبکه های فساد اقتصادی را متزلزل و قدرت خرید مردم را تنظیم و بر امر واردات و صادرات رسمی کالا فرایند درستی فراهم خواهد شد. افزایش قیمت ارز برای مفسدین اقتصادی و رانت جویان و شبکه های قاچاق کالا یک امتیاز انحصاری بوجود می آورد و نقش راهبردی قوای سه گانه و امور اقتصادی دولت و مجلس شورای اسلامی در این است که با همکاری مشترک همدیگر برای کاهش قیمت ارز و و ایجاد ثبات مالی و حفظ قدرت خرید مردم و کاهش هزینه های زندگی و ایجاد انضباط در بازار پولی و بانکی و افزایش امید به زندگی و مبارزه با فساد در هر شکل ممکن همت مضاعف داشته باشند. افزایش قیمت ارز بر هزینه های درمانی و بیمارستانی آحاد جامعه نیز تاثیر فراوانی گذاشته است و طبقات متوسط و ضعیف جامعه توانایی مالی در تامین هزینه های سلامت جسمی خود را مانند برخورداران ندارند. میزان تولید و مصرف کالاهای بی کیفیت و غیر استاندارد در اثر افزایش قیمت ارز بیشتر شده و رقابت پذیری کیفی و کمی کالا کمتر شده است مانند صنعت خودرو کشور که هم در افزایش تلفات انسانی سهم دارد و هم در به روز نشدن این صنعت در قبال صنعت جهانی کاهش و کنترل قیمت ارز به صورت طبیعی در فروکش کردن آهنگ رشد فساد در جامعه تاثیر مطلوبی خواهد داشت. بهبود، ثبات و کاهش قیمت ارز برای صنعت و امور بازرگانی کشور و تجارت داخلی و بین المللی و ثبات اجتماعی جامعه یک امر مهم به نظر می رسد و در اکثریت کشورهای دارای ثبات اقتصادی و اجتماعی قیمت ارز به شدت کنترل و مراقبت می شود و بازار غیر رسمی و غیر واقعی (قاچاقچیان، مفسدین اقتصادی و اداری و رانت خواران و محتکرین کالا و...) نباید در تعیین قیمت ارز نقش داشته باشند. دولت و سایر نهاد های مسئول باید از ثروتمند شدن عده ای فرصت طلب و سودجو که به تضعیف نظام کنترل داخلی کشور در امور اقتصادی علاقه مند هستند جلوگیری و پیشگیری نموده و بازار ارز و سایر منابع مالی را تحت کنترل و نظارت بیشتر قرار دهند تا تمام بخشهای جامعه در مسیر آرامش مالی و اقتصادی و اجتماعی قرار گیرند. در اثر کنترل قیمت ارز و کاهش واقعی و ثبات قیمت آن، آهنگ رشد اقتصاد مقاومتی در بستر تعالی خود طبق فرامین مقام معظم رهبری قرار خواهد گرفت.^۱

گفتار پنجم: از عوامل قاچاق؛ زنجیره فساد اداری در سیستم گمرکی

زنجیره فساد اداری در سیستم گمرکی باعث قاچاق می شود. ضربه ای که قاچاق کالا به صنعت کشور ما وارد می کند به واسطه فساد اداری موجود در گمرک و مبادی ورودی است. زنجیره فساد اداری در سیستم گمرکی باعث قاچاق می شود. اعداد فروش سوخت با واردات قاچاق همخوانی دارد. در واقع آسیب جدی را فساد اداری به چرخه صنعت کشور وارد می کند و این کار، یک فرد نمی تواند باشد بلکه گروهی با همکاری هم در مبادی مرزی اقدام به ورود و حتی خروج کالاهای قاچاقی در کشور هستند ضمن اینکه همه ورود کانتینرهای قاچاق را به عینه می بینند. یکی از موارد مهم قاچاق در کشور فقط در بحث واردات نیست بلکه صادرات قاچاق سوخت هنوز یکی از معضلات کشور به شمار می رود و به اعتقاد کارشناسان به اندازه ای که سوخت از کشور خارج می شود به همان اندازه کالاهای قاچاقی وارد کشور می شود. طبیعتاً با وجود بحث پولشویی و عدم خروج ارز از کشور قاچاقچیان کالا هزینه فروش سوخت به خارج از مرزها را با خرید کالای قاچاقی وارد کشور می کنند. پس مشکل اساسی ما اول فساد اداری و بعد خروج سوخت های قاچاقی به خارج از کشور است. حتی طبق نظر کارشناسان اعداد فروش سوخت با واردات قاچاق همخوانی دارند. یکی از راهکارهای لازم برای پیشگیری از این مشکل جلوگیری از قاچاق سوخت به کشور است و باید در وهله اول قیمت سوخت به گونه ای بالا برود که خروج آن برای قاچاقچی به صرفه نباشد. حتی با وجود کارت سوخت این مشکل وجود داشت و در حال حاضر باید مسئولین با متعادل کردن قیمت سوخت با قاچاق مبارزه کنند و راهکار

^۱ - گزارش بولتن نیوز، خبر «اقتصادی» گوناگون، بهمن لامعی، افزایش فساد اقتصادی و پولشویی و قاچاق کالا و هزینه های زندگی مردم، انتشار مهر ۱۳۹۲.

دوم برای مبارزه با قاچاق منطقی کردن تعرفه هاست. وقتی کسی به دنبال قاچاق کالا به کشور است بالطبع ریسک لو رفتن قاچاق هم زیاد است، پس راهکار دیگر برای جلوگیری از این مهم منطقی کردن تعرفه هاست. قاچاق فقط در مبادی ورودی و گمرکی نباید کنترل شود، طبیعا مبادی گمرکی باید کنترل شود ولی مسئله اصلی مسیری است که قاچاق طی می کند و وارد فضای کشور می شود باید کنترل شود. به هر شکل قاچاق صنعت کشور را آزار می دهد پس دولت باید نظارت خود در بخش های کنترلی را بیشتر کند تا مشکلات پیش رو هم کمتر شود. بالاخره شمال، جنوب، شرق و غرب کشور به ترتیب نیاز به تعدادی مبادی ورودی دارد اما با حجم بالای ۱۵۷ گمرک، کنترل هم سخت تر می شود. همه گمرک های کشور مجهز به تجهیزات لازم برای کنترل مبادی ورودی و خروجی کشور نیستند. حتی در مواردی هم کالاهایی قاچاقی که وارد کشور می شود و با این ترفند که مقصدشان جای دیگری است در مسیر راه گم می شوند.^۱

گفتار ششم: فساد اداری، عوامل بروز و راهکارهای پیشگیری و مقابله با آن

فساد اداری از جمله پدیده‌های سازمانی است که روند توسعه کشورها را به طور چشمگیر بامشکل رو برو می سازد در واقع نوعی هنجار شکنی و تخطی از هنجارهای اخلاقی و قانونی در عملکرد اداری و سازمانی است و از این روست که فساد اداری و تعریف آن تابعی از هنجارهای مورد قبول در هر جامعه و فرهنگ می شود. دلایل گوناگونی را برای فساد اداری در جوامع مختلف بر شمرده اند: فقر اقتصادی و نابسامانی های درآمدی کارکنان سازمان ها، فقر فرهنگی و عدم وجود باورهای استوار اخلاقی و نبود مقررات و قوانین بازدارنده و نظام های کنترلی موثر از زمره دلایل اصلی بروز فساد اداری بوده است اما شاید مهمترین دلیل اشاعه فساد اداری نبود ساختارهای شفاف و روشن انجام امور در سازمان‌هاست در محیط های اداری غیر شفاف و مبهم امکان کجروی‌های اداری افزایش می یابد و انجام رفتار های فساد آلود تسهیل می شود بنابراین شاید به جرأت بتوان ادعا کرد که مؤثرترین و کارآمد ترین شیوه‌های مبارزه با فساد اداری خروج از فضای تاریک و سایه و شفاف سازی محیط و ساختار های اداری است.^۲

عوامل موثر در شکل گیری پدیده فساد اداری:

۱. عوامل فرهنگی و محیطی
۲. عوامل شخصیتی
۳. عوامل اداری و سازمانی

۱. عوامل فرهنگی و محیطی:

هر چه سطح اخلاقی عمومی بالاتر باشد هزینه‌های روانی و اخلاقی فساد اداری بیشتر خواهد شد چرا که فرد در اثر ارتکاب به عمل خلاف، رنج بیشتری متحمل شد از طرف دیگر هر چه سطح اخلاق کارمندی در محیط کار بالاتر باشد، خطر کشف، تنبیه و هزینه های حیثیتی آن افزایش می یابد و شرمسازي مرتکبین فساد بیشتر خواهد شد.

۲. عوامل شخصیتی:

در تمام کشورها به ویژه کشورهای توسعه یافته، برای پست های اداری و سازمانی شرایط احراز معرفی می گردد که انتخاب و انتصاب افراد بر مبنای آن شرایط صورت می گیرد در محتوای شرایط احراز موقعیت‌های اداری و دولتی، بخشی به ویژگی‌های شخصیتی مدیر اختصاص داده شده است علت آن نیز به اهمیت و نقش ویژگی‌های شخص مدیران در رفتارهای سازمانی بر می گردد که از خود نشان می دهند.

^۱- گزارش فرهنگ نیوز، محمود نجفی عرب، عضو اتاق بازرگانی در بخش صنعت و تولید کننده در حوزه دارو، منبع: بازار نیوز.

^۲- سایت سازمان بازرسی کل کشور جمهوری اسلامی ایران، برگرفته از پایگاه اطلاع‌رسانی سخنگوی دولت <http://omor.blogfa.com>

۳. عوامل اداری و سازمانی:

چیزی که در نظام اداری کنونی واقعیت دارد این است که واحدهای اداری معمولاً با تعداد زیادی از قوانین و مقررات غیر واقعی و یا غیر ضروری مواجه هستند و ابهامات موجود در رویه های اداری و استانداردهای جاری کار، امکان هر گونه تصمیم و اقدامات خود سرانه را به کارگزاران آنها می دهند. بعلاوه اینکه، فرآیندهای پیچیده و چند لایه امور اداری نیز عامل تشویق مراجعان، به پیشنهاد رشوه برای تسریع کار هستند، از طرفی پایین بودن حقوق کارکنان هم دلیل کاهش تدریجی قدرت مقاومت و هم عادت بعدی آنان به قبول این پیشنهادهای است. همانطور که عوامل به وجود آورنده فساد در جامعه از گسترده بالایی برخوردار است، آثار و نتایج ناشی از فساد در جامعه نیز بسیار گسترده است فساد همچون غده‌ای سرطانی است که آسیب‌های بسیاری را بر جامعه و کشور وارد می آورد صدمه زدن بر اعتماد مردم نسبت به حکومت، ممانعت از ثبات سیاسی و اقتصادی و پیوستگی اجتماعی و ممانعت از توسعه اقتصادی کشور از طریق تخریب رقابت سالم در بازار از جمله این موارد هستند علاوه بر آنچه اشاره شده می توان موارد زیر را به عنوان آثار ناشی از وجود فساد اداری در جامعه نام برد^۱:

تضعیف ساختار اداری

تخریب مشروعیت حکومت و حاکمیت قانون

کاهش احترام به قانون اساسی

از بین رفتن شفافیت و حساب پس دهی

کاهش فرصت‌های سالم پیشرفت برای افراد موسسات و سازمان‌ها

افزایش هزینه زندگی سالم

کاهش بهره وری

راهکارهای پیشگیری و مقابله با فساد در نظام اداری کشور

الف) راهکارهای کلان

۱. پیشگیری از طریق اصلاح و بهسازی نظام اداری و آموزش.

۲. مقابله و برخورد جدی با مصادیق فساد.

۳. مدیریت موثر برنامه مقابله با فساد.

۴. تصویب قوانین کار آمد و راهگشا در مقابله با فساد.

ب) راهکارهای خرد

۱. راهکارهای اداری و مدیریتی

تمرکز زدایی از اداره امور کاهش تصدی های دولتی.

ایجاد اصلاحات در ساختار نظام‌ها، روش‌ها و رویه‌های انجام کار و ارائه خدمات به مردم.

ایجاد اصلاحات در نظام نظارت و بازرسی و بهینه سازی فرآیند نظارت و کنترل.

استقرار نظام احقاق حقوق و تامین خسارت ارباب رجوع.

توسعه مدیریت و توسعه کیفی نیروی انسانی.

تقویت فرهنگ مشارکت جویی و مشارکت پذیری در دستگاه‌های اجرایی.

افزایش پاسخگویی دستگاه‌ها در مقابل مردم، نهادهای مدنی و نهادهای نظارتی قانونی.

ایجاد اصلاحات نهادی در مدیریت مقابله با فساد و سالم سازی نظام اداری.

^۱- همان.

۲. راهکارهای فرهنگی - اجتماعی

افزایش آگاهی و آموزش مستمر مردم در خصوص برنامه‌ها و دستاوردهای مقابله با فساد. احیا و آموزش ارزش‌های اخلاقی و انضباط اجتماعی. تقویت فرهنگ مسئولیت‌خواهی و نقد‌پذیری دولت. بهبود نظام تامین اجتماعی.

۳. راهکارهای سیاسی - مدنی

تقویت نهادهای مدنی در نظارت بر نهاد قدرت و دستگاه‌های اجرایی. توسعه مشارکت مردمی در مقابله با فساد و نظارت بر دستگاه‌های اجرایی. تقویت نقش و جایگاه مطبوعات آزاد و مستقل در مقابله با فساد. سیاست‌زدایی از نظام اداری و انتخاب مدیران براساس شایستگی. اصلاح قوانین و مقررات کیفری و جزایی برای برخورد موثر با عوامل فساد.

۴. راهکارهای اقتصادی

کاهش مداخلات دولت در امور اقتصادی. رقابتی نمودن فعالیت‌های اقتصادی و معاملاتی دولتی و حذف امتیازات و رانت‌های مختلف. کاهش و حذف انحصارات دولتی در امور اقتصادی و مقابله با شکل‌گیری هر نوع انحصارات دولتی در امور اقتصادی و مقابله با شکل‌گیری هر نوع انحصار. بهبود وضعیت معیشتی کارکنان دولت. اصلاح ساختار شرکت‌های دولتی و تسریع در تکلیف و واگذاری شرکت‌هایی که تداوم فعالیت‌های آنها به صورت دولتی ضرورت ندارد. شفاف‌سازی قوانین و مقررات حاکم بر فعالیت‌های اقتصادی (بخش دولتی و بخش خصوصی) تقویت نظارت دولتی بر فعالیت‌های اقتصادی کشور (کاهش تصدی در زمینه‌های اقتصادی و افزایش جنبه‌های حاکمیت و نظارت دولت).^۱

گفتار هفتم: راهکارهای پایه ای جهت پیشگیری از فساد اداری

۱- فرهنگ سازی نیروی انسانی و آموزش کارکنان؛

الف) اقداماتی که تقاضای شهروندان را برای خدمات آمیخته با فساد اداری کاهش دهد: مقررات‌زدایی، خصوصی سازی، بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی.

ب) اقداماتی که عرضه فساد اداری را از سوی کارکنان کاهش دهد: احیای اخلاقی، اصلاح نظام اداری، جلوگیری از فساد استخدامی، افزایش حقوق و مزایای کارکنان، سیاست‌زدایی از نظام اداری، نظارت عمومی بر دستگاه‌های دولتی، تشکیل سازمانهای مستقل مبارزه با فساد.

^۱ - مجله الکترونیکی، سایت سازمان بازرسی کل کشور جمهوری اسلامی ایران، فساد اداری، عوامل بروز و راهکارهای پیشگیری و مقابله با آن، خرداد ۱۳۹۶.

ج) اقداماتی که عرضه و تقاضای فساد را با هم کاهش دهد: تشویق کارکنان و شهروندان به ارسال اطلاعات و افشاگری، آزادی مطبوعات.

۲- اصلاح نظام اداری و عملیاتی و مکانیزه کردن آن (استفاده از فناوری اطلاعات)؛

نقش کلیدی فناوری اطلاعات در کاهش فساد اداری

دشمن اصلی فساد شفافیت است. یک استراتژی ضد فساد که شفافیت مدیریت دولتی را تقویت نکند، محکوم به شکست است. توسل به فناوری اطلاعات موجب: جایگزینی اینترنت و ابزارهای اطلاعاتی به جای تصمیم‌های غیر شفاف و دلبخواهی، شفاف سازی امور مالی و تدارکات در سازمانهای دولتی، خشکاندن ریشه فساد اداری با قطع رابطه شهروندان با متصدیان امور در بخش دولتی، جمع آوری اطلاعات به دست آمده از منابع مختلف به صورتی منسجم و یکپارچه، کمک به برنامه ریزی و تصمیم گیری سریع و آسان، امکان تهیه گزارشات مقایسه ای (فخاری، دشتی، فساد اداری).

گفتار هشتم: جرایم مرتبط با قاچاق کالا

قاچاق کالا به طور مستقیم با جرایمی مانند عدم پرداخت عوارض کالاهای وارداتی و فرارهای مالیاتی، رشوه دهی و فساد کارکنان دولت و پولشویی در ارتباط است. نهادهای سالم و صالح اصل محدودی است که باعث می شود قاچاق کالا دارای سود کمی باشد چرا که قاچاقچیان همواره در تلاشند تا سود خالص خود را از قاچاق به حداکثر برسانند، برای مثال هر چقدر تفاوت بین درآمدهای پیش بینی شده آنها و هزینه های مورد انتظار که شامل مجازات هایی برای این تجارت غیر قانونی می شود بالاتر باشد، سود حاصل نیز کاهش می یابد. ما شاخص فساد را در شاخص آزادی اقتصادی به کار می بریم تا رابطه بین قاچاق و فساد را در اقتصاد بررسی کنیم متناوباً و به عنوان چک قدرتمندی میزان فساد در WGI مورد استفاده قرار می گیرد هر دو اندیس یا شاخص به طریقی تعریف می شوند. بنابراین پس از این به هر یک از شاخص های نامبرده به عنوان شاخص کسری و نبود فساد اشاره می کنیم و رابطه منفی بین قاچاق کالا و شاخص نبود فساد مورد بحث انتظار می رود. قاچاق کالا یکی از انواع فساد اداری است که در آن رابطه فسادآمیز بین قاچاقچیان و کارمندان دولت به وجود می آید. قاچاقچیان در همه جا سعی می کنند با وعده و وعید به مأموران انتظامی و گمرک و دادگاه ها (کادر اداری و قضایی) راهی برای فرار از ضبط کالا و پرداخت جریمه و محکومیت پیدا کنند و با فشار و وعده ها ممکن است، بعضی از مأموران قربانی وسوسه ها شوند و تلفات بدهند و در سازمان اموال تملیکی هم برای خرید کالای ضبطی خودشان یا دیگران به همین نحو عمل می شود.^۱ فساد رسمی یکی از شایعترین مسائل در اغلب کشورهاست که باعث تضعیف حکمرانی خوب، محدود شدن رشد اقتصادی و سلب امنیت می شود. مقصود از فساد رسمی فساد در بخش عمومی است که رابطه نزدیکی با حکمرانی نامناسب دارد.^۲ فساد در اخذ عوارض و مالیات های گمرکی در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، به لحاظ حجم واردات آنها، بیشتر از کشورهای صنعتی است. اختلاس در گمرکات کشور یکی از زمینه های فساد اداری در جامعه ماست که گاه مشکلات بسیاری را ایجاد می کند. فساد ناشی از قاچاق کالا سبب می شود قاچاقچیان یک شبه به ثروت های کلان و بادآورده ای دست پیدا کنند، بدون آنکه حقوق دولت (مالیات و عوارض) را پرداخت نمایند.^۳

^۱ مختار فیروزجایی، قاچاق کالا و ارز، انتشارات قانون، چاپ اول، ۱۳۸۴.

^۲ پرویز دلیرپور، بررسی ساختارها و قواعد حقوقی مبارزه با فساد در چند کشور آسیایی (گزارش پژوهشی)، معاونت برنامه ریزی و مدیریت منابع سازمان بازرسی کل کشور.

^۳ غلامحسین بیابانی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی، سید احمد موسوی، سرپرست دفتر تحقیقات کاربردی بوشهر، ۱۳۸۹.

گفتار نهم: عزم و اراده ملی در مبارزه با قاچاق

نکته مهم در بحث قاچاق توجه به واردات از مبادی رسمی و قانونی است زیرا هرچه واردات کالای مورد نیاز جامعه از طریق مبادی رسمی با پرداخت های متعارف و روان سازی بورکراسی اداری کمتری توأم باشد وارد کننده دست به ریسک نمی زند و اقدام به قاچاق نمی کند و در این راستا بنگاههای اقتصادی شامل بانکها نیز می تواند واردکنندگان را به سمت تولید سوق دهند و گمرک می بایست آخرین مرجع رسیدگی کننده باشد نه اینکه امور مردم کالاهایی که از گمرک ترخیص می شود با پیچیده های بعدی در مصیبه های توزیع مجدد مورد بازبینی قرار گیرد هم صرف نیرو هم ائتلاف وقت و هم هدر رفت انرژی نیرو های کارآمد خواهد بود.

مبارزه با قاچاق جز با عزم و اراده ملی ممکن نیست. با توجه به وضعیت موجود در کشور و هدر رفتن سرمایه های ملی باید از دولت، مجلس و همه نهادهای زیربند در امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز خواست که افق نگاهشان و چشم انداز کارشناسانه شان را بدون سلیقه و یا آزمایش، با هدف رسیدن به آسایش و آرامش و رفاه شهروندی جدی تر و مصمم تر دنبال کند. فرهنگ سازی اقتصادی هدفمند و کارشناسانه را از عوامل موثر در مقوله پیشگیری از شیوع رجوع به معضل قاچاق در کشور می دانیم و از اصحاب رسانه می خواهیم تا رونمایی اقتصاد و معیشت را آنگونه که شایسته نظام اسلامی است به سمت و سوی سلامت اقتصادی هدایت نمایند. بی شک اهمال و تصمیم گیری های متفرق و ناهماهنگ در مبارزه قاطع و همه جانبه با این معضل باعث هدر رفت ظرفیت و سرمایه فکری و اجرایی بخشی از نیروی انسانی جوان و اقتصاد کشور خواهد شد که قطعاً برا آینده میهنمان خسارت بار و ناگوار خواهد بود. در این راستا مسئولان باید وارد عمل شوند که ملت احساس کند دستگاههای مختلف نظام کمر همت به جدیت بسته اند و دلسوزانه با هنجار شکنی ها و آلودگی ها و مظاهر مختلف مفاسد مقابله می کنند. تحقق امنیت اجتماعی خواست احاد مردم است و تداوم آن نشانگر کارآمدی نظام است، چراکه در صورت فقدان این رکن اصلی کشور دچار آسیب جدی خواهد شد و مردم و آیندگان مارا نخواهد بخشید. سوق دادن مردم به فعالیت های اقتصادی سالم، ایجاد اشتغال و سرمایه گذاری مطمئن، جلوگیری از ضررهای اقتصادی، حمایت از تولیدات داخلی، سامان دهی ورود و خروج کالا به سمت مسیرهای قانونی، تخصصی نمودن تجارت رسمی و قانونی در کشور از دیگر اهداف، شکل گیری ستاد مبارزه با مبارزه با قاچاق کالا و ارز می باشد، توسعه انضباط انتظامی در مرزها از راههای موثر در همگانی نمودن مبارزه با فساد همراه با استمرار آن، نظارت بر چرخه ی پول و کالا، اصل پیشگیری و بازدارندگی، ایجاد سلامت و درستکاری، دستگاه های کنترلی و نظارتی و مجازات کننده و تقویت انضباط در مرزها از جمله روشهای اصولی در این مبارزه است. بر این باور هستیم که نقش برجسته و بارز دستگاه قضایی در ایجاد و ارتقاء امنیت اجتماعی کارساز بوده و نهادهای امنیتی، انتظامی و اطلاعاتی لزوماً باید قوه قضاییه را در تقویت و تأمین امنیت اجتماعی یاری دهد. امیدواریم با پیگیری و درایت و جدیت دستگاههای مسئول در امر مبارزه با جرایم خاص که امنیت اجتماعی را که مورد تهاجم قرار می دهد شاهد جامعه ای شاداب و پیشرو و متعالی و موفق باشیم.^۱

گفتار دهم: راه های مبارزه با قاچاق

آمار قاچاق کالا در کشور نشان می دهد که قاچاق تنها با کشف و مبارزه موردی قابل برطرف شدن نیست و ضروری است که برنامه های اصلاح ساختار، فرهنگ سازی، نظارت بر بازار مصرف، حمایت مردم در مبارزه با قاچاق و اصلاح نظام تعرفه ای و قوانین گمرکی و نظارت سازمان استاندارد و سایر سازمان های نظارتی و... باید با سودجویی و بی تفاوتی و عملکرد ناشایست

^۱ - سهراب ماندگار، مسئول دبیرخانه کمیسیون، نشریه داخلی دبیرخانه کمیسیون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، استان بوشهر، سودای پنهان، ۱۳۹۰.

قاچاقچیان و سودجویان مرتبط با آن مقابله کند. هم اکنون تولیدکنندگان داخلی در زمینه‌ی قیمت تمام شده کالا در مقایسه با نمونه‌های وارداتی توان رقابت ندارند. از سویی وقتی قیمت تمام شده کالا بالا باشد و قدرت رقابت هم مهیا نباشد، طبیعتاً تولیدکننده را به سمت کاهش کیفیت کالا برای پایین آوردن قیمت تمام شده آن سوق می‌دهد که این خود عاملی در جهت افزایش انگیزه و زمینه‌های لازم برای قاچاق کالا به کشور است. ادامه چنین روندی تولید را تضعیف کرده و بهترین زمینه برای رشد واسطه‌گری در کشور و قاچاق کالا را فراهم می‌کند؛ به طوری که متأسفانه امروز هر فردی با اندک سرمایه‌ای که با تعطیلی واحدهای تولیدی خود به دست می‌آورد، به واسطه‌گری می‌پردازد. موضوع اساسی دیگر و همانطور که بیان کردیم قاچاق کالا از مبادی ورودی قانونی و غیرقانونی است که در صورت کنترل و نظارت دقیق این ورودی‌ها هم از حجم و میزان قاچاق و هم از آسانی قاچاق کالا به کشور کاسته خواهد شد. کاستی‌ها و ضعف در تنوع کالایی و طراحی کالاهای تولید داخل نیز باعث شده که نیاز بازار تامین نشود و میل به صرف کالای قاچاق افزایش یابد.^۱

موثرترین راه برای مبارزه با قاچاق کالا از بین بردن جذابیت آن از جمله سود بالای کالاهای قاچاق، آسان بودن قاچاق، نبود قدرت رقابت در کالاهای تولید داخلی در مقایسه با نمونه‌های خارجی از نظر قیمت، کیفیت و تنوع است. گام بعدی در مقابله با قاچاق کالا، شناسایی و پاسخ‌دادن به تقاضای جامعه و مصرف‌کننده است که در این زمینه نیز به چند موضوع از جمله قیمت و کیفیت مناسب، خدمات پس از فروش، تنوع و طراحی باید توجه داشت. توجه به موضوعاتی از جمله تقویت خدمات پس از فروش، ثبات قیمت‌ها، تشویق و فرهنگ‌سازی برای مصرف کالاهای داخلی، تقویت و حمایت‌های لازم از بخش تولیدی کشور، تقویت و گسترش تولید کالاهای متنوع و جدید، مبارزه و تنگ کردن عرصه بر فرهنگ واسطه‌گری در اقتصاد کشور و اصلاح شبکه‌های توزیع و خدماتی کشور در کاهش قاچاق کالا به کشور موثر است. برای مبارزه با پدیده قاچاق به کشور به کنترل و نظارت دقیق نیاز است، اما تنها از این طریق و بدون کم‌رنگ کردن عوامل و جاذبه‌های قاچاق کالا نمی‌توان چندان موفق بود.^۲

گفتار یازدهم: نقش اصناف در جلوگیری از گسترش پدیده قاچاق

کالاهایی که به صورت قاچاق وارد کشور می‌شود، بعد از این‌که به شبکه‌های مختلف تحویل می‌شود، در نهایت برای عرضه به مصرف‌کننده به حوزه‌ی اصناف وارد می‌شوند. اصناف در این زمینه در آخرین حلقه قرار دارند و برخی افراد صنفی، ناخواسته و ندانسته اقدام به خرید و یا فروش کالایی می‌کنند که به صورت قاچاق وارد کشور شده است. البته نصب برندهای تقلبی و ارائه‌ی مدارک و فاکتورهای تقلبی از سوی قاچاق‌کنندگان کالا را نیز نباید فراموش کرد که امکان قاچاق کالاها و توزیع آسان آنها را فراهم می‌کند. طرح شبینم (شبکه بازرسی و نظارت مردمی) که به تازگی در کشور کلید خورده، می‌تواند یکی از راه‌های اساسی برای کنترل و کاهش قاچاق انواع کالا به کشور باشد. البته به شرطی که از ضمانت اجرایی کافی برخوردار بوده و به سرنوشت طرح‌های قبلی دچار نشود.

نتیجه

همانطور که بیان کردیم قاچاق پدیده‌ای است مخرب که صدمه فراوانی بر پیکره اقتصاد کشور وارد می‌کند. این پدیده، برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه اقتصادی را مختل ساخته و منجر به کاهش تولیدات داخلی، افزایش بیکاری و مشکلات ناشی از آن می‌شود و این امر تأثیر نا مطلوبی بر تولید ناخالص داخلی می‌گذارد. قاچاق تهدیدی برای تولید ملی است و هم‌چنین از حقوق گمرکی که درآمد بسیار موثری برای دولت ما مخصوصاً در بحث بودجه ملی دارد، جلوگیری می‌کند. معمولاً خیلی از

^۱ - گزارش بولتن نیوز، خبر اقتصادی «گمرک»، راهکار کاهش قاچاق فرهنگ سازی و اصلاح ساختار تجارت کشور، اردیبهشت ۱۳۹۴.

^۲ - همان.

استانداردهای وارداتی اعم از بهداشت، ضوابط ایمنی و کیفیت کالا در واردات باید اعمال شود اما کالای قاچاق فاقد اینگونه استانداردها و دارای نازل ترین کیفیت است و بدین ترتیب موجب ایجاد خلل در اقتصاد ملی می شود. از آن جایی که شبکه های سازمان یافته ای برای قاچاق کالا وجود دارد منابع مالی که در این شبکه ها جا به جا می شود می تواند در بسیاری از سیاست های اقتصادی دولت خلل ایجاد کند و این مسئله یکی دیگر از مشکلات عدیده ای است که با آن مواجه هستیم. اگر اصناف مختلف کشور کالای قاچاق را عرضه نکنند عرصه برای قاچاق کالا تنگ می شود. پایین بودن کیفیت کالاهای داخلی و ناتوانی در رقابت با کالاهای خارجی به عنوان یکی از عوامل دخیل در قاچاق کالا در ایران شناخته می شود. در واقع یکی از پدیده هایی که به عنوان یک معضل اقتصادی و اجتماعی و حتی امنیتی امروزه در جوامع مختلف مطرح است پدیده قاچاق می باشد. فساد اداری از جمله پدیده های سازمانی است که روند توسعه کشورها را به طور چشمگیر بامشکل رو برو می سازد که آثار ناشی از وجود فساد اداری یکی از عوامل بوجود آمدن پدیده قاچاق می باشد، دشمن اصلی فساد شفافیت است یک استراتژی ضد فساد که شفافیت مدیریت دولتی را تقویت نکند، محکوم به شکست است و مؤثرترین و کارآمدترین شیوه های مبارزه با فساد اداری خروج از فضای تاریک و سایه و شفاف سازی محیط و ساختارهای اداری است. از راهکارهای پایه ای جهت پیشگیری از فساد اداری می توان به فرهنگ سازی نیروی انسانی و آموزش کارکنان، اصلاح نظام اداری و عملیاتی و مکانیزه کردن آن (استفاده از فناوری اطلاعات) نام برد و برای مقابله با فساد در نظام اداری کشور به راهکارهای کلان و خرد استفاده کرد.

منابع

۱. ادبیات نظری و پیشینه تجربی در خصوص قاچاق کالا، ۱۳۹۵.
۲. بیابانی، غلامحسین، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی، سید احمد موسوی، سرپرست دفتر تحقیقات کاربردی پوشهر، ۱۳۸۹.
۳. دلیرپور، پرویز، بررسی ساختارها و قواعد حقوقی مبارزه با فساد در چند کشور آسیایی (گزارش پژوهشی)، معاونت برنامه ریزی و مدیریت منابع سازمان بازرسی کل کشور.
۴. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، جلد ۳۸، تهران، ۱۳۳۹.
۵. سایت سازمان بازرسی کل کشور جمهوری اسلامی ایران، برگرفته از پایگاه اطلاع رسانی سخنگوی دولت.
۶. فیروزجایی، مختار، قاچاق کالا و ارز، انتشارات قانون، چاپ اول، ۱۳۸۴.
۷. قادری، مهدی، فساد اداری در ایران، شماره ۱۳۸، خرداد ۱۳۸۸.
۸. طاهری، غلامحسین، کارشناس اقتصادی، گفتگو با خبرنگار اقتصادی گروه «اقتصادی صنعت، تجارت و کشاورزی»، ۱۳۹۵.
۹. طاهرپور کلانتری، حبیب الله؛ رهنمود، فرج الله، شناسایی عوامل موثر بر فساد مالی در بین کارکنان دستگاههای اجرایی، ۱۳۸۸.
۱۰. قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، مصوب ۱۳۹۲.
۱۱. مجتبی نژاد، آزاده، طراحی ساختار سازمانی مناسب در جهت کاهش فساد اداری در سازمانهای اداری، پایان نامه کارشناسی ارشد، ۱۳۹۰.
۱۲. محقق، مصطفی، نگاهی به سیر تاریخی پدیده قاچاق، ریشه ها و عوامل آن، روزنامه رسالت، ۱۳۸۹.
۱۳. مجله الکترونیکی، سایت سازمان بازرسی کل کشور جمهوری اسلامی ایران، فساد اداری، عوامل بروز و راهکارهای پیشگیری و مقابله با آن، خرداد ۱۳۹۶.

۱۴. گزارش بولتن نیوز، خبر «اقتصادی» گوناگون، بهمن لامعی، افزایش فساد اقتصادی و پولشوئی و قاچاق کالا و هزینه های زندگی مردم، انتشار مهر ۱۳۹۲.

۱۵. گزارش بولتن نیوز، خبر اقتصادی «گمرک»، راهکار کاهش قاچاق فرهنگ سازی و اصلاح ساختار تجارت کشور، اردیبهشت ۱۳۹۴.

۱۶. نجفی عرب، محمود، گزارش فرهنگ نیوز، عضو اتاق بازرگانی در بخش صنعت و تولید کننده در حوزه دارو، منبع: بازار نیوز.

۱۷. نصوحیدر، احسان، قاچاق و انواع آن، صفحه اصلی حقوق و دادرسی کیفری حقوق جزا، ۱۳۹۳.

18. <http://omor.blogfa.com>

19. <http://www.oxford dictionaries.com>

20. <http://latin dictionary.wikidot.com>

The Causes and Effects of Trafficking, how to Prevent Administrative Corruption and Combat Trafficking

Sohrab Mandegar

M.A student of private law, Islamic Azad University, Branch of Nourabad Mamasani

Abstract

Trafficking is a destructive phenomenon which imposes a lot of damage to the body of the country's economy. This phenomenon disrupts the economic development programs and policies and leads to the reduced domestic production, increased unemployment and its consequent problems and has an adverse impact on GDP. In fact, one of the most important factors affecting the efficiency and effectiveness of any economic system is the transparency of the system in different dimensions, and achieving this important goal has always been a concern of economists, so that attempts have been made to create transparency in the functioning of the economic factors leading to the formation of the theories and literature in economics. The high rate of unemployment in the border areas, the poor economic conditions of some neighboring countries, administrative corruption and high profitability of smuggling are among the reasons for the increased smuggling of goods in Iran. This phenomenon seems to have become a monster which can no longer be defeated by just the verbal and slogan-like confrontations. Administrative corruption and bureaucracy can be regarded as two influential factors in the spread of trafficking. Anti-trafficking programs have been developed by the authorities, but because no detailed program has been codified for it, we see the unofficial imports of smuggled goods from the borders of the country, which imposes irreparable damages to the economy of the country. To combat goods smuggling, we must control all of the boundaries including free zones. This paper aims to investigate the causes of trafficking and different ways of preventing administrative corruption and combating trafficking. A descriptive-analytical research method has been used in this study.

Keywords: goods trafficking, administrative corruption, production, employment, economy.
